

Różne postawy wobec władzy

- Różne postawy wobec władzy
 - [Wprowadzenie](#)
 - [Film](#)
 - [Interaktywne ćwiczenia multimedialne](#)
 - [Podsumowanie](#)
 - [Słowniczek](#)
 - [Dla nauczyciela](#)

Wprowadzenie

Nie daj się zwieść *Folwarkowi zwierzęcemu* George'a Orwella. Ta książka tylko pozornie jest opowieścią o losach zwierząt, które wygnały z gospodarstwa swoich właścicieli i objęły nad nim samodzielne rządy. W rzeczywistości przedstawia społeczeństwo poddane władzy totalitarnej. Taka literacka wizja rzeczywistości nosi miano antyutopii.

Już wiesz

Przed zapoznaniem się z e-materiałem powinieneś znać:

- przebieg fabuły powieści *Folwark zwierzęcy*,
- najważniejszych bohaterów powieści *Folwark zwierzęcy*.

Nauczysz się

- analizować dzieło literackie;
- charakteryzować najważniejszych bohaterów *Folwarku zwierzęcego*;
- porównywać cechy najważniejszych bohaterów *Folwarku zwierzęcego*;
- rozpoznawać alegorię literacką;
- definiować antyutopię i dystopię;
- wskazywać cechy antyutopii i dystopii w utworze.

Film

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DYttcks9y>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Interaktywne ćwiczenia multimedialne

Ćwiczenie 1

Uporządkuj w kolejności chronologicznej wydarzenia z powieści „Folwark zwierzęcy”.

rządy Napoleona	przemówienie Majora	wygnanie Snowballa	bunt zwierząt
--------------------	------------------------	-----------------------	------------------

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1DVKKNr2>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Podsumowanie

Folwark zwierzęcy na poziomie dosłownym jest opowieścią o zwierzętach, które wygnały z folwarku swoich właścicieli i objęły samodzielne rządy nad gospodarstwem. To alegoria rządów totalitarnych, a w szczególności stalinizmu.

Bohaterowie mają swoje odpowiedniki w historii: Napoleon – Józef Stalin, Major – Karol Marks, Snowball – Lew Trocki, Pan Jones – car Mikołaj II.

Powieść Orwella jest przykładem antyutopii, czyli literackiej, skrajnie negatywnej wizji rzeczywistości, przedstawiającej społeczeństwo w pełni podporządkowane władzy, gdzie panuje: pozorna równość, propaganda, wyzysk, terror, quasi-religijna obrzędowość.

Folwark zwierzęcy to również przykład dystopii, gdyż pesymistyczna wizja rzeczywistości wynika z krytycznych obserwacji i doświadczeń autora.

Słowniczek

alegoria

(gr. allegoria – mówię w przenośni, obrazowo) – w literaturze i sztuce, bohater, motyw lub fabuła, które poza znaczeniem dosłownym, niosą umowny sens przenośny

antyutopia

literacka wizja, przedstawiająca społeczeństwo przyszłości w pełni podporządkowane władzy i poddane jej kontroli, stanowi polemikę z utopijnymi założeniami

dystopia

(łac. dis – przedrostek, który nadaje wyrazowi znaczenie odwrotne, negatywne oraz grec. topos – miejsce; co oznacza złe miejsce) – literacka, pesymistyczna wizja rzeczywistości, która wynika z krytycznych obserwacji i doświadczeń autora.

parabola

(gr. parabole – porównanie) – utwór narracyjny, którego fabuła ma charakter alegoryczny i służy przekazaniu prawd moralnych lub filozoficznych

propaganda

(łac. propagare – rozszerzać, rozciągać) – działanie mające na celu ukształtowanie określonych poglądów oraz wywołanie pożądanых zachowań jednostki lub zbiorowości za pomocą manipulacji emocjonalnej i intelektualnej (np. symboli, gestów, skojarzeń); odgrywa dużą rolę w sferze politycznej, gdzie jest stosowana jako narzędzie rządzenia lub walki wyborczej

totalitaryzm

(łac. totalis – cały, całkowity) – reżim polityczny, w którym społeczeństwo jest w pełni kontrolowane przez władzę, represjonowane i poddawane indoktrynacji; charakteryzuje się: dominacją jednej, oficjalnie obowiązującej ideologii, skupieniem władzy w rękach jednej partii i niepodważalnym autorytetem głowy państwa

utopia

(grec. ou – nic i topos – miejsce, to znaczy miejsce nieistniejące) – pojęcie wywodzące się z tytułu dzieła Thomasa More'a pt.: „Prawdziwie złota książeczka o najlepszym urzędzeniu rzeczypospolitej i o nowej wyspie Utopii”, gdzie został zaprezentowany idealny obraz społeczeństwa; obecnie ten termin funkcjonuje w kilku znaczeniach, jako:

1. koncepcja ustroju politycznego, opartego na równości, sprawiedliwości i solidarności;
2. traktat filozoficzno-polityczny, będący projektem idealnych form organizmów społecznych;
3. utwór literacki, prezentujący wizję sprawiedliwego świata i dobrze

zorganizowanego społeczeństwa; 4. potocznie mrzonka, założenie pozbawione szans na realizację.

Dla nauczyciela

Scenariusz

Autor

Learnetic

Temat zajęć

Różne postawy wobec władzy

Grupa docelowa

szkoła podstawowa, klasy VII/VIII

Ogólny cel kształcenia

Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- 1) Porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 2) Umiejętność uczenia się.

Cele (szczegółowe) operacyjne

Uczeń:

- a) odbiera komunikaty nadawane za pomocą środków audiowizualnych,
- b) bogaci słownictwo i rozwija umiejętność wypowiadania się w mowie i piśmie,
- c) uczy się formułowania i wyrażania własnych opinii na temat postaci literackich z zachowaniem właściwego stylu języka,
- d) analizuje środki językowe w wypowiedziach bohaterów i wnioskuje o ich postawach na podstawie wypowiedzi,

- e) poznaje pojęcia związane z charakterystyką porównawczą i tworzy charakterystykę porównawczą,
- f) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji,
- g) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami: społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji,
- h) wykorzystuje w interpretacji tekstu literackiego elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny.
- i) definiuje utopię, antyutopię i dystopię, wskazuje ich cechy charakterystyczne
- j) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- k) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach
- l) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst; wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- ł) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;

Metody/techniki kształcenia:

- metody eksponujące: pokaz filmu
- metody praktyczne: ćwiczenia interaktywne
- metody asymilacji wiedzy: pogadanka, wykład, dyskusja, praca ze słownikiem
- metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: zabawa dydaktyczna, „burza mózgów”, analiza SWOT,

Formy pracy:

- indywidualna
- zbiorowa

Przebieg lekcji

Uwaga, scenariusz przeznaczony do realizacji w trakcie dwóch godzin lekcyjnych.

Faza wprowadzająca

1. Nauczyciel zapowiada omówienie powieści George'a Orwella pt*. *Folwark zwierzęcy**. Pyta uczniów o wrażenia z lektury i opinie na temat książki.

Faza realizacyjna

I. Przypomnienie wiadomości o charakterystyce porównawczej, gromadzenie słownictwa oceniającego postacie.

1. Nauczyciel wyświetla film *Różne postawy wobec władzy*.

2. Przerywa po obejrzeniu części dotyczącej charakterystyki porównawczej, w celu szerszego omówienia tej formy wypowiedzi.

3. Nauczyciel wyświetla dalszy ciąg filmu. W trakcie projekcji uczniowie charakteryzują omawiane postaci, wskazując ich cechy fizyczne, psychiczne, postawę, intencje. W ich wypowiedzi powinny pojawić się także elementy wartościowania.

4. Nauczyciel przerywa w momencie pojawienia się planszy z napisem *Folwark zwierzęcy* jako antyutopia. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne od 1 do 4, dotyczące ogólnej charakterystyki bohaterów *Folwarku zwierzęcego*. Odpowiedzi omawiają wspólnie z nauczycielem.

5. W ramach uzupełnienia i powtórzenia informacji o bohaterach powieści nauczyciel przeprowadza zabawy (obie lub do wyboru):

Zabawa pt. „Zgadnij, kto to?”. Chętni uczniowie w kilku zdaniach charakteryzują wybraną postać z *Folwarku zwierzęcego*. **Reszta klasy ma za zadanie odgadnąć imię opisywanego bohatera.

Zabawa pt. „Zgadnij, kim jestem”. Nauczyciel wciela się w wybraną postać z *Folwarku zwierzęcego*. Uczniowie wchodzą w rolę dziennikarzy, którzy zadają nauczycielowi pytania w taki sposób, by na podstawie udzielonych odpowiedzi mogli odgadnąć, kim jest ich rozmówca.

8. Nauczyciel wraca do pozostałych ćwiczeń interaktywnych. Uczniowie rozwiązują zadania nr 5 i 6. Odpowiedzi omawiają z nauczycielem. Zawarte w ćwiczeniach cechy charakterystyczne Napoleona i Snowballa oraz ich rządów samodzielnie uzupełniają o dodatkowe informacje.

9. Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. Ich zadaniem jest przeprowadzenie analizy SWOT postaw bohaterów powieści. Jedna grupa poddaje analizie Snowballa, druga Napoleona. Uczniowie określają mocne i słabe strony postaci oraz w przypadku Napoleona czynniki, które pozwoliły mu osiągnąć władzę (np. silny charakter, przebiegłość, lojalność psów,) i ewentualne zagrożenia, które mogłyby mu to uniemożliwić (np. bunt zwierząt, utrzymanie podziału władzy ze Snowballem), a w przypadku Snowballa szanse, które mogłyby mu

pomóc przejąć władzę (np. wzniecenie buntu przeciwko Napoleonowi, przewidzenie celów zachowań Napoleona) oraz zagrożenia, które doprowadziły do utraty przez niego władzy (np. spryt Napoleona, zignorowanie Napoleona, brak porozumienia z Napoleonem). Uczniowie prezentują swoją analizę i dyskutują, który scenariusz wydarzeń byłby najkorzystniejszy dla sytuacji na folwarku.

10. W ramach podsumowania uczniowie wspólnie gromadzą słownictwo potrzebne do napisania charakterystyki porównawczej bohaterów.

II. Utopia i antyutopia w *Folwarku zwierzęcym*.

1. Uczniowie rozwiązują zadanie nr 7. Nauczyciel podczas omawiania tego ćwiczenia porusza temat języka propagandy. Prosi uczniów o wyszukanie w papierowym lub internetowym wydaniu Słownika Języka Polskiego definicji pojęcia nowomowa. Wspólnie je charakteryzują. Nauczyciel tłumaczy, że totalitaryzm realizował często założenia antyutopijne.

2. Uczniowie oglądają drugą część filmu *Różne postawy wobec władzy* od momentu pojawienia się planszy *Folwark zwierzęcy* jako antyutopia. W czasie projekcji, przy fragmentach dotyczących cech antyutopii uczniowie szerzej omawiają podane cechy – na ich potwierdzenie przytaczają wydarzenia z powieści. Analizują, w jaki sposób utopia staje się antyutopią.

3. Po zakończonej projekcji uczniowie odczytują ze słowniczka definicję pojęć: alegoria i parabola. Omawiają je w odniesieniu do powieści *Folwark zwierzęcy*.

4. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne od 8 do 10.

5. Nauczyciel skupia się na zagadnieniu dystopii. Prosi uczniów o przytoczenie argumentów (na podstawie wiadomości zdobytych w trakcie oglądania filmu) potwierdzających, że *Folwark zwierzęcy* jest dystopią. Podaje rzeczywiste odpowiedniki głównych bohaterów powieści (np. Napoleon – Józef Stalin, Major – Karol Marks, Snowball – Lew Trocki, Pan Jones – car Mikołaj II).

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie, na przykładzie postaci z *Folwarku zwierzęcego*, analizują postawy bohaterów wobec władzy, zarówno tych będących u władzy, jak i tych, którzy jej podlegali.

Powinni zestawić ze sobą postawy: Napoleona i Snowballa oraz Boksera i Squearella.

Praca domowa:

- Napisz charakterystykę porównawczą Napoleona i Snowballa – bohaterów powieści George'a Orwella *Folwark zwierzęcy*, skupiając się na ich stosunku do władzy

i poddanych.

Metryczka

Tytuł

Różne postawy wobec władzy

Temat lekcji z e-podręcznika, do którego e-materiał się odnosi

1. Wspólność! Identyczność! Stabilność!
2. Jacy oni są? Charakterystyka postaci

Przedmiot

Język polski

Etap edukacyjny

II szkoła podstawowa

Nowa podstawa programowa

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;

3) wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;

4) rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;

7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;

8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;

9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;

10) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;

11) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;

6) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;

7) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;

2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

3) formułuje pytania do tekstu;

4) dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

1) rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;

8) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Kompetencje kluczowe

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia 18.12.2006r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie:

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym,

2. Umiejętność uczenia się.

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

Po zapoznaniu się z e-materiałem uczeń:

- odbiera komunikaty nadawane za pomocą środków audiowizualnych,
- bogaci słownictwo i rozwijają umiejętność wypowiadania się w mowie i piśmie, formułowania i wyrażania własnych opinii na temat postaci literackich z zachowaniem właściwego stylu języka,
- analizuje środki językowe w wypowiedziach bohaterów i wnioskuje o ich postawach na podstawie wypowiedzi,
- poznaje pojęcia związane z charakterystyką porównawczą,
- tworzy charakterystykę porównawczą,
- pracuje w grupie.

Powiązanie z e-podręcznikiem

<https://www.epodreczniki.pl/reader/c/142028/v/26/t/student-canon/m/j000000039B2v27>

<https://www.epodreczniki.pl/reader/c/142028/v/26/t/student-canon/m/j0000007W2B2v27>

<https://www.epodreczniki.pl/reader/c/131144/v/71/t/teacher-canon/m/j0000007UMB1v79>